

Dominika KUBIŠOVÁ

JAZYKOVÝ OBRAZ ZEMETRASENIA V PRÍSPEVKOCH CHORVÁTSKYCH POLITIKOV NA FACEBOOKU

Linguistic Reflection of the Earthquake in the Posts of Croatian Politicians on Facebook

Keywords: *Facebook, earthquake, Croatia, politicians, language, help, gratitude, manipulation*

Contact: *Masarykova univerzita; domcakubisova@gmail.com*

Úvod

V roku 2020 otriasla Chorvátskom séria zemetrasení. Začalo sa to v marci v hlavnom meste Záhrebe. Seizmológovia sa zhodli, že nasledovať bude mnoho ďalších zemetrasení, ktoré skutočne počas roka pokračovali. Vyvrcholili na konci roka, kedy ďalšia vlna, 28. a 29. decembra, zničila mestá Petrinja, Sisak, Glina a okolie. Táto prírodná katastrofa vyvolala ohlas širokej verejnosti aj zahraničia. Museli reagovať aj chorvátske politické špičky, ktorých príspevky na Facebooku boli predmetom skúmania. Zozbierané údaje pochádzajú z verejných účtov v časovom rozpätí od 28. decembra 2020 do 16. januára 2021. Prvým skúmaným bol súčasný prezident Zoran Milanović, druhým premiér Andrej Plenković, jeho domácou stranou je pravicová HDZ (Chorvátske demokratické spoločenstvo). Ďalej Peđa Grbin predseda opozičnej ľavicovej SDP (Sociálne-demokratická strana) a posledným bol Miroslav Škoro (Vlastenecké hnutie Miroslava Škora), predseda populistickej a ultrapravicovej strany. Príspevky teda pokrývajú širokú škálu politického spektra. Cieľom pozorovania bolo zistiť aké slová volili, či je prírodná katastrofa dôvodom, ktorý by mohol zjednotiť politikov naprieč svetonázormi, a v neposlednom rade, aké emócie svojimi textami vyvolávali v ľuďoch, ktorí ich čítali.

Sociálne siete a politická komunikácia

Na sociálnych sieťach trávime čoraz viac času. Za rok 2020 je podľa portálu Statista svetový priemer približne 145 minút za deň (Statista 2021a). Podľa inštitúcie HootSuite,

ktorá monitoruje používanie internetu a sociálnych sietí v množstve krajín, je v Chorvátsku na Facebooku 1,7 milióna ľudí, čo je skoro polovica obyvateľov (HootSuite 2020). Vybraných politikov sledujú desaťtisíce ľudí,¹ ktorí môžu neskôr preberať ich naratív, ale (a to je významné pre používanie sociálnych sietí) aj reagovať na ich príspevky a rôzne s nimi interagovať (zdieľať alebo označiť emotikonami). Počet ľudí, ktorí si vyberajú sociálne siete ako zdroj informácií každým rokom rastie. V krajinách EU je to od 25 % v Nemecku po 71 % v Grécku (Statista 2021b). Zároveň sa internet, a s ním aj sociálne siete, stali priestorom, kde sú informácie ľahko dostupné a poskytujú možnosť získavať ich z mnohých zdrojov. To v praxi znamená, že umožňujú sledovanie ako tradičných spravodajských agentúr, tak vyhľadávanie alternatív. Sociálne siete umožňujú ľuďom vybrať si informácie, ktoré chcú dostávať (Mackova 2017: 23). S tým počíta aj politická komunikácia, ktorá sa snaží svojim poslucháčom poskytnúť práve tie informácie, o ktoré majú záujem. A táto druhá strana vecí bude sledovaná na nasledujúcich riadkoch, pretože prístup politických aktérov a politických inštitúcií k novým formám komunikácie je jedným z kľúčových perspektív v rozvoji politickej komunikácie na internete (Mackova 2017: 37). V prípade sociálnych sietí je jednou zo zmien na poli politickej komunikácie personalizácia politiky, ktorá posilnila spojenie osobnej charakteristiky (politika) a jeho politických činov. Ďalším je presun pozornosti od strán smerom k jednotlivcom a ďalej k ich osobným črtám (Mackova 2017: 23). Koniec koncov aj tento text sa zaoberá profilmi predstaviteľov strán / štátu. Ich vplyv v priestore sociálnych sietí rastie, a preto je dôležité sledovať čo a ako hovoria.

Jazyk zemetrasenia

Označovanie zemetrasenia v prejavoch sa väčšinou obmedzilo na slová ako „razoran“² (ničivý) alebo „strašan“³. Pri pohľade do korpusu (Hrvatska jezična riznica) zisťujeme, že tieto slovné spojenia sú v pri zemetraseniach v chorváčtine vlastne ustálené a objavujú sa aj v súvislosti s inými zemetraseniami. Keďže zoznam zasiahnutých oblastí je veľký, ich presný výpočet sa vyskytuje málokedy (robí tak napr. Škoro). Inak sa na ne odkazuje ako na trojicu najväčších miest: Petrinja, Sisak, Glina⁴ alebo sa objavujú ďalšie administratívne názvy ako „Bánovina“ resp. sisačko-moslavačka

¹ Zoran Milanović – 118 249, Andrej Plenković – 80 428, Peđa Grbin – 20 035, Miroslav Škoro – 145 944 (údaje z jednotlivých facebookových profilov ku dňu 28. apríla 2021).

² „U mislima smo s obiteljima stradalih u razornom potresu“ (Plenković, 30. januára 2020).

³ „...duboko suosjećanje sa stradalnicima strašnog potresa.“ (Škoro, 30. januára 2020).

⁴ „...prikupljanje pomoći stradalima u potresu u Petrinji, Sisku i Glini.“ (Škoro, 29. decembra).

županija“⁵ alebo úplne obecne „zemetrasením zasiahnuté oblasti“⁶. V prípade ich názvov sa mestá samotné stávajú symbolmi. S Petrinjou, Siskom aj Glinou sa bude zemetrasenie roku 2020 spájať ešte dlho.

Vďačnosť

Pod'akovania sú druhým najčastejším javom v sledovaných príspevkoch. Politici, ako to býva zvykom, ďakujú všetkým zložkám, ale aj dobrovoľníkom, „velika zahvala svima koji pomažu i rade, i onima kojima je to posao i onima koji su se javili kao dragovoljci“ (Milanović, 30. decembra 2020). Vedia, že týmto ľudom vďaka patrí, pretože vlna solidarity, ktorá sa zdvihla už v prvých hodinách po druhom zemetrasení bola neveriteľná. Napriek tomu existujú medzi politikmi rozdiely. Grbin zo skupiny dobrovoľníkov vydělil tých, ktorí sú členmi jeho strany⁷ a jej mládeže (SDP), Škoro spomína aj chorvátsku diasporu, Plenković ďakuje najdlhšie, ešte aj dva týždne po udalosti. Vďačnosť je teda forma, ktorá ich spája naprieč politickým spektrom. Pomáhajúci sú označovaní ako ľudia s „veľkým srdcom“, dobrovoľníci na mieste sú „usilovni“ (Grbin, 9. januára). Z podobných prejavov má príjemca dobrý pocit. Síce sa stalo niečo nepredstaviteľne šokujúce a zlé, ale správa je, že spolu to zvládneme.

Pomoc

Pomoc je jednoznačne najpoužívanejším slovom v príspevkoch v sledovanom období. Spája s ďalšími slovami, tesne po zemetrasení sa objavovali žiadosti o pomoc, a ďakovanie za ňu. Neskôr začala pomoc sľubovať a aj zhromažďovať. „Na razini cijele Hrvatske organiziramo prikupljanje pomoći stradalima“ (Škoro, 29. decembra). Na volanie odpovedalo mnoho občanov Chorvátska, ale aj zahraničie a zaostávať nemohli ani politické špičky. Určitou zvláštnosťou je pomerne neskorá reakcia prezidenta Milanovića, ktorý sa na svojom profile vyjadril až 30. decembra, čo je pri rýchlosti fungovania sociálnych sietí pozde.

⁵ „...potresu koji je pogodio Sisačko-moslavačku županiju i nadamo se brzom opravku.“ (Plenković, 30. januára 2020).

⁶ „Iako je u ovom trenutku primarno raditi na tome da se ljudima s potresom pogođenih područja osiguraju krov nad glavom i osnovne životne potrepštine.“

⁷ Grbin samozrejme ďakuje aj ostatným občanom a zložkám, ktoré pomáhali, ale v jednom momente z nich vydělil svojich „Hvala svim vrijednim volonterima koji marljivo svaki dan pomažu građanima koji čiji su domovi stradali u potresu, među kojim su i naši članovi Forum mladih SDP Hrvatske. Hrvatska je još jednom pokazala da ima veliko srce.“ (Grbin, 9. januára).

Spoluobčania

Katastrofa zmobilizovala masu ľudí a ich pomoc bola veľká a spontánná a vôbec nemusela súvisieť s výzvami politikov, pretože nepomáhali im, ale svojim spoluobčanom, ľuďom ako sú oni sami. Na túto tému jazykovo nasadli aj sledovaní politici. Slovo „sugrađanin“ (spoluobčan) sa objavuje naprieč politickým spektrom, často v spoločnosti slova pomoc, „hvala...svima drugima koji su pritekli u pomoć našim prijateljima, susjedima i sugrađanima“ (Grbin, 28. december). V normálnej komunikácii nie je také bežné, ale v politickom príspevku má v čitateľovi vyvolať pocit súnáležitosti, „pomoci ćemo našim sugrađanima u saniranju šteta“ (Plenković, 28. decembra). Politik aj dobrovoľníci, či obyvatelia zasiahnutí zemetrasením, všetci sú v tom spolu.

Jednota a nádej

S tým súvisí aj jazykový a emocionálny apel na jednotu a katastrofické udalosti ľudí spájajú akosi automaticky. Apel na jednotu má často persuzívny charakter, mieri na emócie, kde prebúda v prijímateľovi pocit hrdosti a solidarity, ale aj snahu byť súčasťou väčšieho celku (Čulenová 2013: 112). Jednota a solidarita sa v sledovaných príspevkoch objavujú v dvoch prípadoch: buď k nim politici vyzývajú, alebo za ne ďakujú. Plenković zdôrazňuje, že aj v čase pandémie sa ukázala jednota a solidarita: „Pokazali smo jedinstvo i solidarnost nacije“ (Plenković, 31. decembra 2020). a publikum (alebo celý národ) môže mať pocit výnimočnosti a nezdolateľnosti napriek situácií, ktorá nastala. Nie je ničím výnimočným najprv vyvolať pocit jednoty a solidarity a potom ich prepojiť so snahou získať finančné prostriedky „da pokažu solidarnost i sukladno sa svojim mogućnostima uplate donaciju za pomoć stradalima na području Siska i Petrinje. Upute za uplatu donacije možete pronaći na ovom linku“ (Grbin, 29. decembra 2020). Tak to skúša Peđa Grbin a vyzýva, aby „ukázali solidaritu v rámci svojich možností.“ Tento druh kampane však často vyvoláva nedôveru, hlavne, keď je spojený s politickou stranou, a preto ho politik šikovne nadväzuje na obecnjšiu inštitúciu s apolitickým renomé, v tomto prípade s Červeným krížom. Najsilnejšie sa vyjadruje prezident Milanović. Vzhľadom na úrad prezidenta je to aj na mieste, pretože on má byť ten, kto zjednocuje, napriek tomu, že sa mu to inak nedarí,⁸ tu si svoju politickú povinnosť splnil. „U ovom trenutku moraju znati da ne samo da smo uz njih... postojimo svi zajedno s jednakim pravom na novi početak“ (Milanović, 30. decembra 2020).

⁸ Aj počas pandémie a krízy v Bánovine sa s premiérom na Facebooku ostrelovali veľmi nepríjemným slovníkom, založeným na ich príklone k rozdielnym stranickým líniam. (Jutarnji List 2021).

Aj Grbin v jednom svojom výroku sľubuje znovuvybudovanie regiónu na ešte lepší než bol pred zemetrasením, konkrétne kroky však nespomína. Čo je ešte zaujímavejšie, sľuby svetlej budúcnosti, ktoré sú pri podobných udalostiach očakávané, sú minimálne. V tomto prípade je teda dôležité sledovať nielen to, čo je povedané, ale aj to čo je zamlčané.

Frázy

Zatiaľ čo prvé zemetrasenie sa zaobišlo bez obetí, druhé si vyžiadalo sedem životov. Skúmaní politici teda stáli pred neľahkou úlohou, ako je vyjadrenie sústrasti a v ich príspevkoch sa objavuje spojenie úprimnú sústrasť rodinám pozostalých: „Prvenstvo, izražavam sućut obitelji stradalih i želje za brz oporavak svima ozlijeđenima“ (Grbin, 29. decembra). Ustálené slovné spojenia, pokiaľ sa nevyprázdnia, môžu byť veľmi nápomocné práve pri takýchto príležitostiach. Nie je nutné vymýšľať a hľadať slová, máme ich po ruke a netreba ich vnímať ako neosobné, práve naopak.

Ďalšou opakujúcou sa frázou je „mať veľké srdce“⁹. Obyvatelia majú veľké srdce, celý štát ma veľké srdce. Odkazujú nás tým na láskavosť a to najlepšie v nás. Objavuje sa však aj iný spôsob, ktorý ukázal Miroslav Škoro. Do svojich príspevkov zakomponoval tzv. human interest story¹⁰ a rozpovedal príbeh neznáameho pána, ktorý jednej rodine s dieťaťom prenechal auto. „Veliko srce pokazao je i jedan gospodin ponudivši svoj automobil na trajno korištenje obitelji s djecom. Ganuti smo velikodušnošću hrvatskog naroda i zahvalni na toplim srcima i nesebičnosti“ (Škoro, 1. januára). Miroslav Škoro takto pracuje často, pretože ho to stavia do pozície politika, ktorý sa stretáva a cení si „obyčajných“ ľudí a ich malé láskavosti sú hodné zverejnenia. Odrazu je to veľké srdce oveľa menšie, ale aj osobnejšie, než keď má rozmery štátu. Zároveň túto veľkodušnosť pripisuje celému národu, malé srdcia tak tvoria veľký celok.

Druhou opakovanou frázou bolo „mať strechu nad hlavou“, napr. „ljudi moraju dobiti krov nad glavom“ (Grbin, 14. januára 2021). V tomto prípade je to odôvodnená figúra, pretože veľa ľudí prišlo o strechu nad hlavou doslova, nielen metaforicky a je na politikoch, aby sa postarali, aby im bola prinavrátená.

⁹ Hrvatska je još jednom pokazala da ima veliko srce.“ (Grbin, 9. januára) „Još jednom zahvaljujem...na iznimnoj solidarnosti i humanosti te na velikom srcu i zajedništvu koj esu pokazali!“ (Plenković, 14. januára).

¹⁰ Human interests story je v publicistickej článok, ktorý má vo svojom strede ľudí a rozpráva ich jedinečný príbeh. Poukazuje na nepriazeň osudu, zvyšuje povedomie o nejakej veci alebo dáva príklad. Hlavnou úlohou je emočné pohnutie čitateľa. (Community Journalism).

Kritika

Katastrofy by mali spájať, ale zároveň sa stávajú živnou pôdou pre spory a kritiku, a napokon aj rozdiely. „Nadamo se da će /takva/ odluka dovesti do organiziranijeg i boljeg odgovora na krizu, nego što smo svjedočili u zadnjih tjedan dana“ (Grbin, 4. januára). Predseda druhej najsilnejšej strany sa nemohol vyhnúť kritike vlády, ktorej pomoc označil za zle zorganizovanú a nedostatočnú.¹¹ Zároveň sa jedná o druh negatívnej kampane (Welch 2013: 152), hoci je vedená veľmi jemne a prekvapivo neadresne. Grbin neoznačuje presne vinníka (len dúfa v lepšie pokračovanie), pritom by si ako šéf opozičnej strany mohol dovoliť menovať.

Naopak populista Škoro priamo menuje dve najsilnejšie chorvátske politické strany, naznačujúc, že medzi ich vládami nie je nijaký rozdiel a obidve¹² sú zodpovedné za to, že o pomoc sa starajú obyvatelia a nie štát. „Pitanje je i gdje su robne rezerve? Zašto je došlo do toga da deke i hranu skupljaju građani? Sve ovo dokaz je da država ne funkcioniра, i to nema nikakve veze s koronakrizom. Ima veze s mandatima predstavnika duopola HDZ-a i SDP-a na čelu države“ (Škoro, 31. decembra). Označením obidvoch strán zároveň naznačuje, že on by bol lepšia voľba, nehovoriac o tom, že tým cieľi na emócie rámovaním situácie, ktorá je tak zlá nielen kvôli katastrofe, ale aj kvôli neschopnosti politických špičiek naprieč vládami. Zároveň používa syntaktickú figúru, rečnícku otázku, na ktorú si odpovedá iba čiastočne, čím vyvoláva určitý persuzívny efekt – núti čitateľa, aby si na ňu odpovedal sám a zároveň upozorňuje na žiadaný obsah (Čulenová 2013: 141–142).

V politických príspevkoch, ale aj prejavoch, sa často stáva, že politici sa vyjadrujú namiesto neznámych ľudí: „Na temelju brojnih upita građana koje dobivamo, pozivamo Stožer...“ (Grbin, 4. januára). Hovoria o častých otázkach od voličov alebo sa neznáme osoby niečoho dožadujú. Meno, prieskum či zdroj sa nespomínajú. Môžeme len odhadovať či sa im ľudia ozývajú naozaj alebo je to len spôsob nastavovania debaty, ale je to vynikajúca možnosť ako dať svetu najavo, že politik je občanom blízko, že načúva ich požiadavkám a potrebám.

Na populistickej strane spektra je to jazykovo zaujímavejšie. Miroslav Škoro žiadal zrušiť záhrebské ženské lyžiarske preteky a presunúť peniaze na opravy zemetrasením zasiahnutých miest. „Nadalje pozivam Grad Zagreb i gradonačelnika Milana Bandića da odmah odkažu Snježnu kraljicu. Neka se taj novac preusmejri u obnovu i pomoć stradalima u potresu“ (Škoro, 31. decembra 2020). Používa celkom ostrý slovník „*žiadam* primátora, aby *okamžite* odvolal“ a vyvoláva obraz, ktorom má

¹¹ Rozbroje a vzájomná kritika sa viac vyostřila po sledovanom období. Čiastočne je to spôsobené aj nadchádzajúcimi lokálnymi voľbami, ktoré sa odohrajú 16. mája 2021.

¹² Od vzniku samostatného Chorvátska sa pri zostavovaní vlády striedalo len HDZ a SDP.

hlavné mesto čas a prostriedky na šport a zemetrasením zasiahnuté oblasti ho netrápia. Zatiaľ čo Andrej Plenković¹³ hovoril o prostriedkoch získaných z veľkého EU rozpočtu, Škoro tu siaha na peniaze mesta, ktorého ani nie je primátorom.¹⁴

U populistu

Populistickej scéna sa budem venovať ešte trochu dlhšie, pretože poskytuje viac jazykového materiálu. Miroslav Škoro zdieľal až patetický príspevok, ktorý veľa napovedá o hodnotách strany, ktorá nesie jeho meno. Hovorí o panej, ktorá zo svojho rúcajúceho sa domu vyniesla dva veľmi dôležité predmety: chorvátsky znak a kríž. „Đurđica je sve izgubila ali je zahvalna što je iz kuće izvukla raspelo i hrvatski grb. Bogu hvala je preživjela“ (Škoro, 6. januára). V tomto prípade hovoríme naraz o slovách aj o predmetoch a sú to veľmi silné a často používané symboly. Podľa Welcha sú dvomi najdôležitejšími symbolmi štátna hymna a vlajka (znak). Na jednej strane je príkladom akceptovateľného patriotizmu, prostého výrazu národnej identity, no na druhej strane môže byť aj nebezpečným nástrojom. V krajných prípadoch dochádza až k tzv. kultu vlajky (Welch 2013: 45-48), čo môžeme pozorovať pri krajných politických uskuteniach. V Chorvátsku sa dá hovoriť až o nadužívaní štátnej symboliky v porovnaní napríklad so slovenským či českým prostredím. Ak sa na tento príbeh pozrieme bližšie, zistíme, že pomocou symbolov odovzdáva posolstvo, že štát a viera sú dôležité, tak dôležité, že stojí za to pre ne riskovať vlastný život.

Aby však ukázal aj jemnejšiu stránku, nahral video so svojim psom, kde upozorňuje na to, že okrem ľudí sa treba postarať aj o domácich miláčikov a podpísal seba aj svojho psa. „Dragi prijatelji, svi vi ljubitelji životinja, udruge, Na području pogođenom potresom, u našoj Banovini, ima jako puno životinja koje su nezbrinute i u teškim uvjetima...Vaši, Frida i Miro“ (Škoro, 11. januára). Aj bez fotografie¹⁵ by tento text zapôsobil podobne, ako keď sa politici¹⁶ nechávajú vyfotiť s malými deťmi. Je to jednoznačný apel na emócie, vytvára tak dojem láskavého a starostlivého človeka, ktorý pôsobí vierohodne.

¹³ „Vodimo razgovore kako bismo relocirali više of 100 milijuna € iz @EUBudget“ (4. januára).

¹⁴ Miroslav Škoro sa ďalej téme zemetrasenia nevenuje. Momentálne kandiduje za primátora hlavného mesta Záhreb, pretože predchádzajúci primátor nečakane zomrel na infarkt.

¹⁵ Škoro sedí so svojim bielym psom v náručí.

¹⁶ Mimochodom aj iní politici majú podobné zábery. Putin má svoje šteniatka, kráľovná corgiho, Boris Johnson jacka-russela a Miroslav Škoro svoju Fridu.

Záver

Zemetrasenie v decembri 2020 v Chorvátsku prinieslo veľké materiálne škody, prekvapilo obyvateľov Bánoviny a vyvolalo obrovskú vlnu solidarity. Článok sa zameriaval na reakcie štyroch chorvátskych politikov na Facebooku: prezidenta Zorana Milanovića, premiéra Andreja Plenkovića, šéfa opozičnej strany Peđa Grbina a populistu v opozícii Miroslava Škora. Vplyv sociálnych médií rastie a politické špičky ho využívajú na komunikáciu s verejnosťou. Z pozorovaných príspevkov vyplynulo niekoľko vecí.

Objavujú sa prvky, ktoré sú aj jazykovo ustálené. Politici opisujú zemetrasenie ako strašné či ničivé, zároveň sa opakuje aj fráza mať veľké srdce a mať strechu nad hlavou. Naprieč politickým spektrom sa objavovalo volanie o pomoc, samotné slovo pomoc sa stalo najpoužívanejším vo všetkých profiloch. Všetci politici venovali svoje príspevky aj poďakovaniu občanom aj záchranným zložkám a vyzývali k jednote. Často skloňovaným bolo aj slovo spoluobčan, práve v kontexte vytvárania pocitu jednoty a súdržnosti a zároveň znižovania vzdialenosti medzi politikom a občanom. Rozdiely v komunikácii sa objavili tiež napr. v prípade populistu sa častejšie nachádzali príspevky, ktoré mali silnejší apel na emócie, využívali rečnícku otázku a pracovali so silnou (nielen verbálnou) symbolikou. Spätný pohľad na tieto udalosti a využitie jazyka na Facebooku nám ukazuje ucelený obraz reakcie politikov na katastrofu. Preniesli sa od šoku a mobilizácie pomoci cez vďačnosť až po kritiku.

Monitorovanie aktivít politikov na Facebooku je dôležitou činnosťou, ktorá nám veľa napovie o svetonázore politických špičiek, ľahšie tak odhalíme jazykové manipulácie, ktorým sú sledovatelia vystavení. Poskytnite nám to potrebný odstup od náhľad do fungovania politickej komunikácie, ktorá je de facto stále nová.

Summary

The text deals with the posts of chosen Croatian politicians on Facebook that were written soon after earthquake hit the region of Banovina. It is focused on the used language, the expressions that politicians have in common or the one that are different, it also analyses some of the most used words and phrases, and the emotions posts evoke in a reader. The aim of the article is to draw attention to the problematics of new political communication via social media as well as the content of their posts that are read by thousands of people.

Literatura

Čulenová, E. *Verbálna manipulácia*. Banská Bystrica: Belianum, 2013.

Macková, A. *Nová média v politickej komunikaci*. Brno: Muni Press, 2017.

Welch, D. *Propaganda. Power and Persuasion*. London: British Library, 2013.

Andrej Plenković. Dostupné z: <https://www.facebook.com/andrej.plenkovic.rh> (2021-03-20).

Community Journalism. Dostupné z: <https://www.communityjournalism.co.uk/resources/writing-human-interest-s> (2021-04-16).

HootSuit 2020. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-croatia> (2021-03-18).

Hrvatska jezična riznica. Dostupné z: <http://riznica.ihjj.hr/philocgi-bin/search3t?dbname=Cijelihr&word=potres> (2021-03-21).

Jutarnji List. Dostupné z: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/htio-sam-da-krenemo-cistiti-ribetinu-a-plenkovic-to-ne-da-ja-sam-orao-a-on-nilski-konj-15062188> (2021-04-3).

Miroslav Škoro. Dostupné z: <https://www.facebook.com/MiroslavSkoroofficial> (2021-03-20).

Peđa Grbin. Dostupné z: <https://www.facebook.com/GrbinPedja> (2021-03-20).

Statista. 2021a. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/433871/daily-social-media-usage-worldwide/> (2021-04-05).

Statista. 2021b. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/718019/social-media-news-source/> (2021-04-05).

Zoran Milanović. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ZoranMilanovic> (2021-03-20).

The article is accessible in open access mode under licence CC BY-NC-ND Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0